

Boris Kolar: O vinu, kozama i ostalim prevarama

Mali Ervan pri pogledu na osvetljeni sto ispusti meku ruku biskupa Nikolaza. Ne ču galamu šefa kuhinje ni uplašeno disanje kuvara koji je trčao od lonca do lonca s tiganjima užarenog uglja. Ervan za trenutak zastade pred lepotom postavljenog stola i dozvoli da ga škropi bela, nedužna svetlost. Ožariše ga snopovi istih nebeskih zraka, koji su se razlili kroz prsa jarebica složenih oko jetri mladih droplji, jezika jesenjih batokljuna i zimskih svilorepih kugara. Uzdignute glave, blago pridignute u stranu tako da bele kovrdže već padahu na ramena, raširenih nozdrva još dečjeg nosića, ushićen kao božiji degustator priđe stolu. Obasjan i anđeoski lep tamo čekaše da blaženstvo mirisa nadgrade još lepši ukusi. Biskup Nikolaz samo mogaše da tiho cvili pri pogledu na dečka kome bejaše naklonjena takva božija milina. Grizao se za usnicu da ne bi poremetio božanski prizor. Nemo vrištaše, potpuno lud od neobuzdanih osećanja. Ne pokušашe da ih zatre; grešno ih pusti da gmižu po njegovom trbuhu i ukočenim nogama, dok mu uz krckanje paraše drob abdominusa.

„Proklet da si, Ervane iz Pluguskanta! Nek je zauvek proklet grad Avinjon!“, siktala je glasom zmije i ljute risice, „ti, koji za sobom zatvori teška crkvena vrata, nemoj misliti da ćeš mi uteći! Ni ti, ni tvoje seme. Patićeš mi jer si oduzeo moj bezvredni život, patićeš jer ćeš izgubiti svoje najveće blago. Blago, koje ti je bilo obećano i čekaš ga zato što misliš da je tvoje. Gledaćeš ga, držaćeš ga u rukama, ali ti ništa od njega neće ostati. Tvoje pohotne sladostrasti po meri su taštine i pohlepe ovog grada koji pod izgovorom da je to zavet svecu gradi most preko ove reke, preko mog hladnog groba. Ali znajte, vi pohlepni strvinari, više neće ostati ni kamen na kamenu ovde, u mestu mog pogubljenja. Proklet da si Ervane iz Pluguskanta, ti i...“

Dželat spusti kanap i teški kavez nesta u reci još pre nego što je preplašeni biskup mogao da otvori usta i učini bilo šta. Biskupu pripade muka. Smrtni znoj mu se pojavi na čelu tako da se jedva pridržava za uzdignutu ogradu na mostu. Ne izgovori molitvu Oče naš za grešnu dušu, niti se pomoli za njen oprost. Ljudi videše kako se veliki pravednik spotače bežeći u zaklon nosiljke. „Nosite me dalje. Šta čekate? Dalje! U vinski podrum me nosite!“, čulo se stenjanje preplašenog gospodara.

„Arzure, isprobaj to što je u mehu ne bi li saznali zašto ga po svetu tako teško prenosi naš dragi gost“, zapovedi glasom u kome je biskup na svoj veliki užas čuo kako se sam Peklenšček podsmehuje njegovoj zlohudnoj sudbi. Zato odmah predade meh pošto je Argantloven zasigurno znala za njegovu nesreću i pre nego što mu se ona dogodila.

„Kozja pišačka“, ravnodušno reče Arzur i ispljunu odvratno vino, „ali ne previše dobra.“

Druitka vešto izbegnu meh s vinom da je ne bi pošćropila ni kap tog prokletog napitka. Onda je mladića naterala da joj, na veliku nesreću već i ovako prozeble biskupove pratnje, prospe na vatru izvan dolmena.

„Dragi moj Ervane, u duboko blato si se zaglibio kolike si muke sebi zadao. Vidim da su ti se leđa povila od briga. Od nezasite pohote i neumerene proždrljivosti ispletana nit koja vezuje dušu za tvoje telo postala je veoma tanka. Više uopšte ne veruješ u to da je daleko dan kada će se ona prekinuti i pustiti dušu na nebo dok će se meso i salo zgrušavati i truliti u crnoj zelji. Šta ćeš sada, izgubljeni nesrećniče, sada kad više nemaš čime veseliti čula koja toliko čeznu za zadovoljstvima? Veštica je prisvojila tvoje vino iz najvećih i najboljih vinograda u hrišćanskom svetu. I, kako nepredvidljivo, život si joj uzeo. Dokle ćeš dogurati, kada u buradima – umesto plemenitog nektara, napitka starih i novih bogova – imaš samo kozju...“

Sledećeg trena Lisandri primeti dva kmeta, oca i sina, koji u znoju lica svoga drumom terahu dvokolicu. Prošla letina beše siromašna, i zato se ambar isprazni i pre žetve. Izmolili su nekoliko oka žita da bar do pola napune naćve na kolima. Lisandri protera konja, zamahnu korbačem i viknu da se čiste s drumu jer prolazi važna patrijarhova povorka. Jadni siromasi u strahu gurnuše kolica s puta. Lenja kola, koja dotad usporavaše loše podmazano ulje, na drumu dobiše ubrzanje i otkotrljaše se po blagoj nizbrdici. Ali, samo do prvog većeg kamena, tamo kola poskočiše i prevrnuše se. Zbog ovog događaja nesrećni kmetovi kršiše ruke i puzahu po kamenju da bar neku šaku rasute pšenice prikupe, što se kapetanu Lisandriju učini toliko smešnim da se na sav glas grohotom smejao i udarao po bedrima. Drum zavijaše preko potoka i kroz retku šumu, odakle je pucao pogled na utvrđene zidine zamka. Lisandri, ispunjen novim zanosom, podiže mač i okrutno potera kobilu. Neka i životinja zna da ih je tog dana bezbedno doveo do kraja puta.

„Neka zdravlje prati velikog bana! Glosari će zauvek pevati u slavu junaka, koga su iznedrile bosanske planine! Dobrodošli ste kraj naših ognjišta!!“ Zadrte došljake Svetovidova počast i pozdravni govor na mekom, njima poznatom jeziku brzo pretvori u ljubazne goste koji su drage volje konje prepustili Budoranu.

Odgovori mu je najstariji izaslanik. „Bog blagoslovio Vas i Vaše sinove što su na molbu naše braće katara prešli pola sveta. Zovem se Tešimir, dida sam ovog poštovanja vrednog grešnika, svetlost tražim na putu kada se mrak spusti na naše duše“, govoraše Tešimir. Svetovidu je predao ispravu sa pečatom bana Ninoslava, a na njenom pergamentu su kao znak verodostojnosti bila zapisana imena njegovih izaslanika. Tek nakon Tešimirovog odavanja počasti izaslanici sedošu uz ostale kraj vatre, počastiše se vinom s vodom, kašom od prosa, sirom i oskudnim ostacima svinjetine, koju pre dva dana skuvaše u dvorištu zamka. Samo dida je Svetovidu kukao na drugare, a da ne taknu ni vino ni meso. „Vidi ih! Vidi ih, zaboga, loše sam obavio posao. Ove časne ljude nisam ni rečima ni primerom uverio da gnusno žitije nije po volji božijoj. U svojoj proždrljivosti bi i svetu knjigu ljubili masnim ustima.“

Ugos je više želeo da ćaska sa svojim ćutljivim prijateljem nego da zadovolji svoju radoznalost.

„Ah, Uce, mi Tročani nemamo prijatelja u Čividadu. Zar se ne sećaš kako me je Lisandri gledao prvih nekoliko dana na putu? Kao da dolazimo da im opljačkamo imanja ili ukrademo živinu. Uce, mrze nas jer se smrtno plaše naših bogova. Oni ne mogu da se podmite crkvama koje više od poštovanja prema Gospodu pokazuju aroganciju svojih graditelja i ljubav prema novcu. Naši bogovi ne slušaju ispovesti ubica i razbojnika, ne čuju jadikovke svadljivih žena i ne znaju za indulgencije prevarantskih bogatuna. Čovek iz Čividata se oseća bespomoćno, go i bos ako se nađe u našim planinama tokom strašne oluje. Ne može da traži pomoć od celog niza zaštitnika koje je kupio na vašaru i vezao oko struka. Ne brini za srebrne feninge, stići će do Tročana. Da je kesu s novcem poverio glasniku koji se vraćao u dolinu, ležao bi u žbunju s prerezanim grlom pre sumraka. Inače, mi, Tročani, više volimo proso i sir između zuba nego srebrnjake.“

Ugos odhanu. Prijatelj više nije bio odenut u hladni dah, koji ga je obavijao prilikom Budoranove smrti.

„Naravno, draga moja, šta može biti užasnije od berbe ako grožđe prezri? Zato niko nije ozbiljno shvatao Sent Emilionu, i niko nije obraćao pažnju na ovaj magični kaberne frank. Gde je najlakše sakriti najbolje vino ako ne među luzere?!“

„Ako mene pitaš, u tome je tvoja monstruozna genijalnost!“

Na Piereteu se već malo videlo da je popio treću čašu „magičnog kaberne franka“.

„Pročitala si velikog doktora Adoniusa Levija. Da će u ovako velikom poslu potceniti suparnika.“

„Suparnici!“

„Suparnici! I da će ga obuzeti oduševljenje vinom. Najboljim na svetu!“

„Kako ne bi poludeo kad je probao najbolje vino u hrišćanskom svetu?!“

Pijeret i Šantal prasnuše u smeh.

„Da umreš od smeha, ženo!“ Kako je samo nadobudan. Da čovek nije bio toliko arogantan, čak bi se i smilovao! Na kraju je bio čak i ogorčen i duboko uvređen što si posumnjala da je vino iz naših vinograda zaista najbolje na svetu.“

Ponovo su se zacerekali. Pijeret im je oboma natočio prevarantski kaberne frank.

Prevod: Jelena Ivanišević